

Ríkisumboðsmaðurin settur longur aftur

Formannsskapurinn í lögtinginum sigur í dag lögtingsformanninum sína hugsan um, hvussu ólavssøkuskruðgongan skal skipast

Tey, sum ólavssøkdag fara í miðbyin fyrri at siggja nýggja ríkisumboðsmannin, tað politikarar og embætisfolk fara í skruðgongu í og úr Dómkirkjuni, nýðast at hyggja og leita væl. Í gomlum døg-

um var eingin í va, hvør var ríkisumboðsmaður, tí klædnabúningur var so sermerktur. Bent Klinte fór úr búnanum og gekk vanlig klæddur, men hann gekk fremstur í skruðgonguni

saman við lögmannin, so eingin ívaði, hvør var ríkisumboðsmaður.

Nú verður torførari at siggja danska umboðið, tí í skruðgonguni ólavssøkdag fer hon ikki at ganga fremst.

Hvar ríkisumboðsmaðurin og biskupur, sum higartil hevur gingið næstfremstur, skulu ganga, er ikki avgjørt. Biskupur fer framvegis at siggja væl í sínum sermerktu búna, men um hann

og ríkisumboðið fara at ganga frammarlaga í fylgnum er framvegis ein opin spurningur.

Løgtingsformaðurin eigur endaliga avgerðina um, hvussu skruðgongan skal skipast. Marita Petersen, lögtingsformaður, vil ikki siga annað um skipanina av skruðgonguni, enn at hon hevur ikki tikið endaliga avgerð. Í dag skal hon fundast við restina av formannsskapinum í tinginum. Anfinn Kallsberg, Ingeborg Winther og Signar á Brunni skulu siga sína hugsan, og so er tað formaðurin, sum tekur endaliga avgerðina.

– Eg fari at lurta væl eftir, men er ósemja, so er tað min rættur og skylda at taka støðu. Men sjá haldi eg, at tað er tydingarmikið, at tað er breið semja aftanfyrri tað avgerðina, sum verður tikið í dag, tí hetta er nakað, sum ikki skal broytast á hvørjum ári, alt eftir hvussu politiska áskoðanin hjá formanninum er.

Hvat er tín egna áskoðan á, hvussu skruðgongan skal skipast?

– Eg havi arbeitt við fleiri modellum, men eg fari ikki at siga nakað um tað nú. Fyrst skulu vit í formannsskapinum hava fund, so taki eg avgerðina, og so haldi eg, at tað ger einki, at eitt sindur av spenningi er eftir til ólavssøkdag, svarar tingformaðurin.

Stýrisskipanarlógin sigur tað skal broytast

Løgtingsformaðurin klarar at halda tætt, men frá øðrum væl vitandi keldum hava vit frætt, at ein av spurningunum, sum verður nógv umhugsaður er, hvar ríkisumboðsmaðurin og biskupur skulu ganga.

Brotyngarnar verða framar í sambandi við, at nýggja stýrisskipanarlógin kemur í gildi. Í stýrisskipanarlógin er skruðgongan lógfest, og í alitinum, sum hevur verið grundarlagið undir lógarmiðinum, verður sagt í viðmerkingunum til lógaruppskotið, at av tí at heimastýrið ikki hevur heimursmerkiskipan, t.d. riddarakrossar, so sigur røðin í skruðgonguni nakað um, hvørja tign teir ymsu tingmenninir og embætismenninir hava í føroyska samfelagnum. Landsstýrið tók hetta við tignini burtur úr, tá teir tilevnaðu endaliga lógaruppskotið, men tað er einki at leggja oman á, at hetta er nakað, sum telur, og tí eru áhugin og tosið um hetta nógv í politiska umhvørvinum.

Nevndin, sum gjørdi álitið segði eisini í sínum uppskoti, at tað er lögtingsformaðurin, sum hevur hægstu tign, og tí mælti hon til, at lögtingsformaðurin skal ganga fremstur í skruðgonguni. Í stýrisskipanarlógin, sum lögtingið samtykti, verður hetta undirstrikað í uppskoti stórrum.

Nevndin, sum gjørdi álitið metti eisini, at lögmaður hevði næsthægstu tign, men teir søgdu ikki, at hann skuldi ganga við síðuna av lögtingsformanninum, men mæltu til, at spurningurin

um røðina varð latin lögtingsformanninum upp í hendur at taka avgerð um. At teir einki sögdu um tað sjálvsagða at lögmaður við næsthægstu tign skuldi ganga undir lóðina á lögtingsformanninum mundi komast at, at harvið hevði nevndin givið til kennar, at teir hildu ikki, at ríkisumboðsmaðurin skuldi ganga fremstur, og tað hava teir neyvan beinleiðis viljað givið til kennar!

Fleiri uppskot

Eftir hvat vit hava skilt, so fer lögmaður at ganga undir lóðina á lögtingsformanninum. Hvussu skruðgongan annars skal skipast er framvegis ein opin spurningur, men tann mest viðgongda broytingin, sum hevur verið nevnd er, at aftanfyrri lögtingsformannin skal formannsskapurinn í tinginum ganga og síðani tingmenninir. Røðin, sum tingmenninir fara at ganga í, er treytað av tíðini, sum teir hava síði í tinginum.

Í viðgongda modellinum verður roknað við, at allir landsstýrismenninir skulu ganga aftaná lögmannin, og so koma ríkisumboðsmaður, biskupur, prestar og hinir embætismenninir.

Eitt annað uppskot gongur út uppá, at ríkisumboð og biskupur skulu ganga aftanfyri lögtingsformann og lögmann, og í millum hesi bæði uppskotini eru fleiri onnur nevnd.

Óheppið

Lógarátturin hjá lögtingsformanninum at taka avgerð um hetta verður ásaðnaður av øllum, men tað eru tey, sum halda, at lögtingsformaðurin umframt at lurta eftir formannsskapinum, eisini á øðrum økjum eigur at stinga fingurin í jørðina.

Ynskið um at hava ríkisumboðsmannin millum tey fremstu verður neyvan so sterkt í formannsskapinum, tí sambandsflokkurin er ikki umboðaður har. Teir lótu sessin til Verkamannafylkingina, tá samgongan skipaði landsstýrið og mannaði nevndir fyrri einum knøppum ári síðani.

Tað eru tey, sum halda, at flytingin av ríkisumboðnum kann takast sum avleiðing av spentu víðurskiptunum, sum hava verið millum føroyska heimastýrið og politiska myndugleikan í Danmark síðstu tíðina, og tað er óheppið, um donsku fjølmíðlarnir fara at gera burtur úr tí.

Onkur hevur nevnt, at ríkisumboðsmaðurin skuldi gingið aftast ella kansa als ikki tikið lut í skruðgonguni, men slík uppskot koma ikki upp á tal, tað formannsskapurin hittist í dag.

Víldu hava biskupin at ganga fremst

Tað eru eisini fleiri, sum halda tað vera óheppið, um biskupur ikki gongur millum teir fremstu. Føroyar finga biskup á heysti í 1990, og tá tað nærkastist ólavssøkuni 1991 koma áheitanir til avvarðandi myndugleikar um at flyta biskup úr næstfremsta og í fremsta pláss fyrri

Skrúðgongan er fyrndargamal siður

Nýggja stýrisskipanarlógin ásetur, at hon skal vera

Størsta hátíðarlotan á ólavssøku er uttan íva, tað politikarar og embætisfolk koma í skruðgongu úr kirkjuni og niðan móti tinghúsinum, meðan stórt kór syngur undir tinghúsinum og stór mannfjöld hyggur at og lýður á. Hetta saman við at tingið verður sett, og lögmaður heldur ólavssøkurøðuna eru afturvendandi fyribrigdi, og vit duga ikki at ímynda okkum eina ólavssøku, uttan at hetta er tydingarmikil partur av skránni.

Í gomlu stýrisskipanarlógin stóð, at lögtingið verður sett dagin eftir ólavssøku, um ólavssøkudagurin er sunnudagur, men soleiðis er tað ikki orðað í nýggju lógin. Í alitinum, sum var grundarlagið undir lógarmiðinum, verður um hetta sagt, at nevndin heldur ikki, at tað

gongur ímóti kristna grundarlagi føroyinga at halda henda serliga hátíðarlaga tingfund sunnudag vegna tess, at gudstænasta verður hildin fyrst, og einki politiskt tjak fer fram henda dag, men bert lögmannsrøðan um stóðu landsins verður hildin.

Hetta er væl í trád við tað, sum kom til kennar, tá ólavssøkudagur seinast var sunnudagur. Tað var í 1990, og tá góvu havnarfolk, ólavssøkugestir og ikki minst politikarnir til kennar, at tað kendist ógvuliga skallut, at kirkjugongd og skruðgonga ikki var fyrr enn mánamorgunin 30. juli.

Skrúðgongan

Tað er ikki heilt vist, hvussu langt aftur í tíðina skruðgongan hevur verið ólavssøkudag, men Jóannes

Dalsgaard, landsskjalavörður, heldur, at skruðgonga hevur verið í drúgvu tíð.

Í einum uppriti um ting og ávisar tingsiðir sigur hann soleiðis: «Tað er ikki lætt at siga við vissu, um skruðgongan á ólavssøku, soleiðis sum nútíðin kennir hana, er fyrndargamal siður, men nógv bendir á, at so er. At sjálv tingsetanin alla søguliga tíð hevur havt stóran hátíðardám, benda allar heimildir á. Ávisar bókmentir siga skruðgonguna í og úr kirkju í samband við tingsetan vera elligamlan sið, men torført er at tíðarfeita henda sið. Tað stendur tó íd hvussu so er fast, at lögmaður, tingmenn og prestar fóru í kirkju ádrænn tingfund, og tað er tí nærliggjandi at halda, at onkursvegna hevur verið gingið í skruðgongu. Hevur hetta

verið gamal siður, so er hann íd hvussu so er tikið uppáttur, tað lögtingið varð endurreist í 1852, og hevur hann síðani hildið sær til henda dag.

Síðurin í okkar öld hevur ikki verið heilt einstáttaður, og heimildir eru, íd visa, at ikki hevur luttøkan í skruðgonguni altíð verið eins stór. Um sjálva gonguna í okkara öld er at siga, at fyrri 1948 var hon í høvudsheitinum skipað soleiðis, at stundum gingu tingformaður og próstin fremst, stundum amtmaður og próstin. Eftir 1948 hava lögmaður og ríkisumboðsmaður altíð gingið fremst, síðan ávíkavist lögtingsformaður og próstin/biskupur, men frávik frá hesari meginreglu kunnu hava verið».

-nes

